

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De ritu huius sacramenti. Quæstio 83.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

436 QVÆST. LXXXII. ART. X.
ligatio tollitur. Hoc autem cedit sibi in detrimen-
tum spiritualis fructus, magis, quam in emolumentum.

Si verò non sit priuatus potestate celebrandi, non soluitur obligatio: nec tamen perplexus est: quia potest de peccato pœnitere, & celebrare.

Ad tertium dicendum, quòd debilitas vel ægri-
tudo superueniens ordini sacerdotali, ordinem non tollit: executionem tamen ordinis tollit quantum ad consecrationem eucharistiæ. Quandoque quidem propter impossibilitatem executionis: sicut si priuetur oculis, aut digitis, aut vsu linguæ. Quandoque autem propter periculum, sicut patet de eo qui patitur morbum cardiacum, vel etiam quancumque alienationem mentis. Quandoque propter abominationem, sicut patet de leproso, qui non debet publicè celebrare. Potest tamen missam dicere occultè, nisi lepra adeò inualuerit, quod per corrosionem membrorum, eum ad hoc reddiderit impotentem.

QVÆST. LXXXIII.

De ritu huius sacramenti, in sex articulos diuisa.

DEinde considerandum est de ritu huius sacramenti.

¶ Et circa hoc quaruntur sex.

¶ Primo, verum in celebratione huius mysterij Christus immoletur?

¶ Secundo, de tempore celebrationis.

Al. aptitudinem. ¶ Tertio, de loco & alijs, quæ pertinent ad apparatus huius celebrationis.

¶ Quarto, de his quæ in celebratione huius mysterij dicuntur.

¶ Quinto, de his quæ circa celebrationem huius mysterij sunt.

¶ Sexto, de defectibus, qui circa celebrationem huius sacramenti occurrunt.

¶ **Trum in hoc sacramento Christus immoletur?**

504

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod in celebratione huius sacramenti, Christus non immoletur. Dicitur enim Heb. 10. quod Christus vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Sed illa oblatio fuit eius immolatio. Christus ergo non immoletur in celebratione huius sacramenti.

Inf. ar. 2. cor. 6 ad 1. 6 2.

¶ 2. Præterea, Immolatio Christi facta est in cruce, in qua tradidit semetipsum oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis: ut dicitur Ephes. 5. Sed in celebratione huius mysterij Christus non crucifigitur. Ergo nec immoletur.

¶ 3. Præterea, sicut * August. dicit in 4. lib. de Trin. in immolatione Christi idem est sacerdos & hostia: Sed in celebratione huius sacramenti non est idem sacerdos & hostia. Ergo celebratio huius sacramenti non est Christi immolatio.

li. 4. c. 14. i. 1. 6. 7. i. prin. 10. 3.

SED contra est, quod † Aug. dicit in lib. sent. Prosperi, Semel immolatus est in semetipso Christus: & tamen quotidie immoletur in sacramento.

R E S P O N D E O dicendum, quod duplici ratione celebratio huius sacramenti dicitur immolatio Christi. Primo quidem: quia sicut dicit * August. ad Simplicium, solent imagines earum rerum nominibus appellari, quarum imagines sunt: sicut cum intuentes tabulam aut parietem pictum, dicimus, ille Cicero est, & ille Sallustius. Celebratio autem huius sacramenti (sicut supra dictum est †) imago quædam est representatiua passionis Christi, quæ est vera eius immolatio. Et ideo celebratio huius sacramenti dicitur Christi immolatio. Vnde Ambr. * dicit super Epistolam ad Hebr. In Christo semel oblata est hostia, ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus? sed ad recordationem mortis eius. Alio modo quantum ad effectum passionis Christi: quia scilicet per hoc sacramentum participes efficitur fructus Dominice

*Hæc de consec. di 2. c. semel immolatus. in li. 97. ad Simplicium, 4. 3 parū ante me. 1. 4 † 9. 79. a. 1. 6 3 es 73. ar. 6. * in c. 10 ad Hebr. non peul 8 pr. 19. 5.*

passionis. Vnde in quadam Dominicali oratione fe-
creta dicitur, Quoties huius hostiæ commemoratio
celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur.
Quantum igitur ad primum modum, poterat dici
Christus immolari etiam in figuris veteris Testa-
menti. Vnde & Apoca. decimoretio dicitur, Quo-
rum nomina non sunt scripta in libro vitæ agni, qui
occisus est ab origine mundi. Sed quantum ad secū-
dum modum, proprium est huic sacramento, quòd in
eius celebratione Christus immoletur.

Ibid.

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut Ambr. *
ibidem dicit, Vna est hostia (quam scilicet Christus
obtulit, & nos offerimus), & non multæ: quia semel
oblatus est Christus. Hoc autem sacrificium exem-
plum est illius. Sicut enim quod ubique offertur,
vnum est corpus & non multa corpora: ita & vnum
sacrificium.

Ad secundum dicendum, quòd sicut celebratio
huius sacramenti est imago representatiua pas-
sionis Christi, ita altare est representatiuum cru-
cis ipsius, in qua Christus in propria specie immo-
latus est.

g. 82. ar.
1. q. 3.

Ad tertium dicendum, quòd per eandem ratio-
nem etiam sacerdos gerit imaginem Christi, in cui-
us persona & virtute verba pronunciat ad conse-
crandum: vt ex supradictis patet *. Et ita quodam-
modo idem est sacerdos & hostia.

ARTIC. II.

*Vtrum conuenienter sit determinatum tempus
celebrationis?*

505

4. di. 13.

g. 1. ar. 2.

q. 4.

ar. prec.

* in pref.

2. Psal. 21

11. sir. prin.

80. 8.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd in-
conuenienter sit determinatum tempus cele-
brationis huius mystetij. Hoc enim sacramentum est
representatiuum Dominicæ passionis, vt dictum est.
Sed commemoratio Dominicæ passionis fit in Ec-
clesia semel in anno. Dicit enim Aug. * super Psal.
21. Quotiescumque Pascha celebratur, numquid to-
ties Christus occiditur? sed tamen anniuersaria re-
cor-

cordatio representat quod olim factum est : & sic nos facit moueri , tamquam videamus in cruce pendentem Dominum . Ergo hoc sacramentum non debet celebrari, nisi semel in anno.

¶ 2 Præterea, Passio Christi commemoratur in Ecclesia, sexta feria ante Pascha. Non autem in festo Natalis. Cum ergo hoc sacramentum sit commemoratiuum Dominicæ passionis, videtur inconueniens esse, quòd in die Natalis ter celebretur hoc sacramentum; in parasceue autem totaliter intermittatur.

¶ 3 Præterea, In celebratione huius sacramenti Ecclesia debet imitari institutionem Christi. Sed Christus consecrauit hoc sacramentum hora serotina. Ergo videtur, quòd hora tali debeat hoc sacramentum celebrari.

¶ 4 Præterea, Sicut habetur de consec. distin. 1. * Leo Papa scribit Dioscuro Alexandrino episcopo, quòd in prima parte diei missas celebrare licet. Sed dies incipit à media nocte : vr supra dictum est. Ergo videtur, quòd etiam post mediam noctem licet celebrare.

*Leo 7 ep.
81. ca. 2.
cir. prin.
Et hñtur
de cons. d.
1. c. Ne-
cesse est.*

¶ 5 Præterea, In quadam Dominicali oratione secreta dicitur, Concede nobis Domine quæsumus hæc frequentare mysteria. Sed maior erit frequentia, si etiam pluribus horis in die sacerdos celebret. Ergo videtur, quòd non debeat prohiberi sacerdos pluries celebrare in die.

SED in contrarium est consuetudo, quam seruat Ecclesia secundum Canonum statuta.

RESPONDEO dicendum, quòd (sicut dictum est *) in celebratione huius mysterij attenditur representatio Dominicæ passionis, & participatio fructus eius. Et secundum vtrumque oportuit determinare tempus aptum celebrationi huius sacramenti. Quia enim fructu Dominicæ passionis quotidie indigemus, propter quotidianos defectus, quotidie in Ecclesia regulariter hoc sacramentum offertur.

*ar. præc.
q. 79.
ar. 1.*

Ec 4 Vnde

Vnde & Dominus nos petere docet, Luc. 11. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quod exponens Aug.* lib. de verbis Domini dicit, Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumas, quemadmodum Græci in Oriente facere consueverunt? accipe quotidie ut quotidie tibi profit. Quia verò Dominica passio celebrata est à tertia hora vsque ad nonam: idè regulariter in illa parte diei, solemni-ter hoc sacramentum in Ecclesia celebratur.

*in ser. 28.
parum à
me. 3. 10.*

Ad primum ergo dicendum, quòd in hoc sacra-mento recolitur passio Christi, secundum quod eius effectus ad fideles deriuatur. Sed tempore passionis recolitur passio Christi solum secundum hoc, quòd in ipso capite nostro fuit perfecta. Quod quidem factum est semel: quotidie autem fructum Dominica passionis fideles percipiunt. Et idè illa commemo-ratio fit semel in anno: hoc autem quotidie & pro-pter fructum, & propter iugem memoriam.

*in cor. 1.
locis ibi.
ditatis.*

Ad secundum dicendum, quòd veniente veritate, cessat figura. Hoc autem sacramentum est figura quædam, & exemplum Dominica passionis: sicut dictum est*. Et idè in die quo ipsa passio Domini recolitur, prout realiter gesta est, non celebra-tur consecratio huius sacramenti. Ne tamen Ecclesia ea etiam die sit sine fructu passionis per hoc sacra-mentum nobis exhibito, corpus Christi consecratum in die præcedenti, reseruetur sumendum in illo die: non autem sanguis, propter periculum, & quia san-guis specialius est imago Dominica passionis: ut su-pra dictum est*. Nec verum est quod quidam di-cunt, quòd per immissionem particulæ corporis Chri-sti in vinum: conuertatur vinum in sanguinem: hoc enim aliter fieri non potest, quàm per consecrationē factam sub debita forma verborum. In die autem Na-tiuitatis plures missæ celebrantur, propter triplicem Christi natiuitatem. Quarum vna est æterna, que quantum ad nos est occulta. Et idè vna missa can-tatur in nocte: in cuius introitu dicitur, Dominus dixit.

*q. 78. a. 3
ad 2. C.
q. 76. a. 2
ad 2.*

*de conse.
dist. 1. c.
Nocte.*

dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Alia autem est temporalis, sed spiritualis: quia scilicet Christus oritur tanquam lucifer in cordibus nostris: ut dicitur 2. Petri 1. Et propter hoc cantatur missa in aurora; in cuius introitu dicitur, Lux fulgebit hodie super nos. Tertia est Christi natiuitas temporalis & corporalis: secundum quam uisibilis nobis processit ex utero Virginali, carne indutus. Et ob hoc cantatur tertia missa in clara luce: in cuius introitu dicitur, Puer natus est nobis. Licet è conuerso possit dici, quòd natiuitas æterna secundum se est in plena luce; & ob hoc in Euangelio tertiæ missæ fit mentio de natiuitate æterna. Secundum autem natiuitatem corporalem, ad literam natus est de nocte, in signum, quòd ueniebat ad tenebras infirmitatis nostræ. Unde & in missa nocturna dicitur Euangelium de corporali Christi natiuitate. Sic etiam & in alijs diebus, in quibus occurrunt plura Dei beneficia, vel recolenda, vel expetenda, plures missæ celebrantur in die: puta, una pro festo, & alia pro ieiunio, vel pro mortuis.

Ad tertium dicendum, quòd (sicut dictum est superius*) Christus uoluit ultimo hoc sacramentum discipulis tradere, ut fortius eorum cordibus imprimeretur. Et idèd post cœnam in fine diei hoc sacramentum consecrauit, & discipulis suis tradidit. A nobis tamen celebratur hora Dominicæ passionis, scilicet diebus festis in tertia, quando crucifixus est linguis Iudæorum: ut dicitur Mar. 15. & quando Spiritus sanctus descendit super discipulos: vel diebus profestis in sexta, quando crucifixus est in manibus militum, ut habetur Ioan. 19. vel diebus ieiuniorum in nona, quando uoce magna clamans emisit spiritum, ut dicitur Matth. 27.

Potest tamen tardari, maximè quando sunt ordines faciendi, & præcipuè in sabbato sancto, tum propter prolixitatem officij, tum quia ordines pertinent ad diem Dominicam, ut habetur in Decret. dist.

q. 73. a. 5

Decr. dif. 75. cap. *quod à patribus. Possunt tamen missæ celebrari in prima parte diei propter aliquam necessitatem, ut dicitur de conf. † dist. 1. cap. Necessè est, &c. † *De cõf.* Ad quartum dicendum, quòd regulariter missa debet celebrari in die, & non in nocte: quia ipse Christus est præsens in hoc sacramento, qui dicit Ioan. 9.

Me oportet operari opera eius, qui misit me; donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari: quamdiu in mundo sum, lux sum mundi. Ita tamen, quòd principium diei accipiatur non à media nocte, nec etiam ab ortu solis, id est, quando substantia solis apparet super terram; sed quando incipit apparere aurora: tunc enim quodammodo dicitur sol ortus, in quantum claritas radiorum eius apparet. Vnde & Mar. 16. dicitur, quòd mulieres venerunt ad monumentum orto iam sole: cum tamen venerint, cum adhuc tenebræ essent ad monumentum, ut dicitur Ioan.

li. 2. c. 24. 20. Sic enim hanc contrarietatem soluit August. * in *aliquãtu* lib. de consensu Euangel. Specialiter tamen in nocte natalis Domini missa celebratur, propter hoc, quòd Dominus in nocte natus est, ut dicitur de consecrat. * dist. 1. cap. Noctè, &c. Et similiter etiam in sabbato sancto circa noctis principium, propter hoc, quòd Dominus nocte surrexit, id est, cum adhuc tenebræ essent ante manifestum solis ortum.

Ad quintum dicendum, quòd sicut habetur de 9 conf. dist. 1. ex Decreto Alexand. Papæ *, sufficit sacerdoti vnã missam in die vnã celebrare: quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit; & valde fœlix est, qui vnã dignè celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnã faciunt, alteram de die, si necesse sit. Qui verò pro pecunia aut adulationibus secularium, vnã die præsumunt plures celebrare missas, non æstimo euadere damnationem. Et

In decr. extra de celebr. miss. * dicit Innocentius tertius, quòd *lib. 2. tit.* excepto die natiuitatis Dominicæ, (nisi causa necessitatis suadeat) sufficit sacerdoti semel in die vnã *4. c. consuluit.* missam solummodo celebrare.

Vtrum oporteat hoc sacramentum celebrari in domo, & vasis sacris?

506

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod non oporteat hoc sacramentum celebrari in domo, & vasis sacris. Hoc enim sacramentum est representativum Dominicæ passionis. Sed Christus non est passus in domo, sed extra portam civitatis, secundum illud Hebr. ult. Iesus, vt sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Ergo videtur, quod hoc sacramentum non debeat celebrari in domo, sed magis sub dio.

4. d. 13. q.
1. ar. 2. q.
5. & d. f.
24. q. 2. a.
2. ad 9.

¶ 2 Præterea, In celebratione huius sacramenti debet ecclesia imitari morem Christi & Apostolorum. Sed domus, in qua primo Christus hoc sacramentum confecit, non fuit consecrata: sed fuit quoddam commune cœnaculum, à quodam patrefamilias præparatum, vt habetur Luca 22. Legitur etiã Act. 2. quod Apostoli erant perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panẽ, & sumebant cibũ cũ exultatione. Ergo nec modo oportet domos esse consecratas, in quibus hoc sacramentũ celebratur.

¶ 3 Præterea, Nihil frustra in ecclesia fieri debet, quæ Spiritu sancto gubernatur. Sed frustra videtur adhiberi consecratio ecclesiæ, vel altari, & huiusmodi rebus inanimatis, quæ non sunt susceptiue gratiæ, vel spiritualis virtutis. Inconuenienter igitur huiusmodi consecrationes in ecclesia fiunt.

¶ 4 Præterea, Solum diuina opera debent recolì cum quadam solemnitate: secundum illud Psal. 91. In operibus manuum tuarum exultabo. Sed ecclesia vel altare opere humano consecratur, sicut & calix & ministri, & alia huiusmodi: sed horum consecrationes non recoluntur cebriter in Ecclesia. Ergo neque consecratio ecclesiæ vel altaris, cum solemnitate recolì debet.

¶ 5 Præterea, Veritas debet respondere figuræ. Sed in veteri testamento, quod gerebat figuram, noui,

noui, non fiebat altare de lapidibus sectis. Dicitur enim Exod. 20. Altare de terra facietis mihi: quod si altare lapideum feceris mihi, non edificabis illud de sectis lapidibus. Exod. etiam 27. mandatur fieri altare de lignis Sethim vestitis aere, vel etiam auro, ut habetur Exod. 25. Ergo videtur inconuenienter obseruari in Ecclesia, quod altare fiat solum de lapide.

¶ 6 Præterea, Calix cum patena representat sepulchrum Christi, quod fuit excisum in petra, ut in Euangelijs habetur. Ergo calix debet de petra fieri, & non solum de argento vel auro vel stanno.

¶ 7 Præterea, sicut aurum pretiosius est inter materias vasorum, ita panni serici pretiosiores sunt inter alios pannos. Ergo sicut calix fit de auro, ita pallæ altaris debent de serico fieri, & non solum de panno lineo.

¶ 8 Præterea, dispensatio sacramentorum, & ordinatio eorundem ad ministros ecclesiæ pertinet, sicut dispensatio rerum temporalium subiacet ordinationi principum secularium: vnde & Apostolus dicit 1. Corint. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Sed si circa dispensationem rerum temporalium aliquid fiat contra statuta principum, habetur irritum. Ergo si hæc quæ dicta sunt *, conuenienter sunt statuta per prælatos ecclesiæ, videtur quod sine his corpus Christi confici non possit. Et sic videtur sequi, quod verba Christi non sunt sufficientia ad hoc sacramentum conficiendum: quod est inconueniens. Non ergo videtur conueniens fuisse, quod hæc circa celebrationem huius sacramenti statuerentur.

SED contra est, quod ea quæ per Ecclesiam statuantur, ab ipso Christo ordinantur, qui dicit Matth. 18. Vbicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

R E-

*Dicta in
tit. & in
arg.*

RESPONDEO dicendum, quod in his quæ circumstant hoc sacramentum, duo considerantur. Quorum vnum pertinet ad representationem eorum, quæ circa Dominicam passionem sunt acta. Aliud autem pertinet ad reuerentiam huius sacramenti, in quo Christus secundum veritatem continetur, & non solum in figura. Vnde & consecrationes adhibentur his rebus, quæ veniunt in vsum huius sacramenti: tum propter sacramenti reuerentiam, tum ad representandum effectum sanctitatis, quæ ex passione Christi provenit, secundum illud Hebr. vlt. Iesus vt sanctificaret per suum sanguinem populum, &c.

Ad primum ergo dicendum, quod regulariter hoc sacramentum celebrari debet in domo, per quam significatur Ecclesia: secundum illud 1. Timoth. 3. Vt scias quomodo oporteat te in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui. Extra Ecclesiam enim non est locus veri sacrificij: vt Augustinus dicit*. Et quia ecclesia non erat concludenda sub finibus gentis Iudaicæ, sed erat in vniuerso mundo fundanda: ideo passio Christi non est celebrata intra ciuitatem Iudæorum, sed sub dio: vt sic totus mundus se haberet ad passionem Christi, vt domus. Et tamen, vt dicitur de consecr. † dist. 1. cap. Concedimus, in itinere positus, si Ecclesia defuerit, sub dio, seu in tentorio, si tabula altaris consecrata, cæteraque sacra mysteria ad id officium pertinentia, ibi affuerint, missarum solemnities celebrari concedimus.

*in li. sēs.
quæ ex
August.
descripta
sunt, c.
15. to. 3.
in fin.
† de consecr.
d. 1. c. Cō-
cedimus,
in med. il-
lius.*

Ad secundum dicendum, quod domus, in qua hoc sacramentum celebratur, Ecclesiam significat, & ecclesia nominatur. Conuenienter tamen consecratur: tunc ad representandam sanctificationem, quam ecclesia consecuta est per passionem Christi: tum etiam ad significandam sanctitatem, quæ requiritur in his, qui hoc sacramentum suscipere debent. Per altare autem significatur ipse Christus: de quo dicit

dicit Apost. Hebr. ult. Per ipsum offerimus hostiam laudis Deo. Vnde & consecratio altaris significat sanctitatem Christi: de qua dicitur Lucæ primo, Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.

De conf. d. 1. c. altaria in 2. Vnde de consecratione distinct. 1. dicitur *, Altaria placuit non solum vñctione chrisimatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Et ideo regulariter non licet celebrare hoc sacramentum nisi in domibus consecratis. Vnde sicut habetur de consecratione,

De cōf. d. 1. c. Nullus presbyter. distinct. prima, Nullus presbyter missas celebrare præsumat, nisi in consecratis ab Episcopo locis. Propter quod etiam quia Pagani non sunt de ecclesia, nec alij infideles: ideo eadem distinctione legitur *, Ecclesiam, in qua mortuorum cadauera infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet: sed si apta videtur ad consecrandum, inde euulsis corporibus, & rasis parietibus vel tignis eius loci, reedificetur: sed si hæc consecrata prius fuerit, missas in ea celebrare licet, tamen si fideles fuerunt, qui in ea sepulti sunt. Propter necessitatem tamen potest hoc sacramentum peragi in domibus non consecratis, vel violatis: sed tamen de consensu Episcopi.

De conf. d. 1. c. Ecclesiam. Vnde in eadem distinctione legitur *, Missarum solemnitas non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda esse censemus. Non tamen sine altari portatili per Episcopum consecrato. Vnde in eadem distinct. legitur *, Concedimus si ecclesiæ fuerint incensæ vel combustæ in Cappellis cum tabula consecrata, missas iterum celebrari. Quia enim sanctitas Christi fons est totius Ecclesiasticæ sanctitatis, ideo in necessitate sufficit ad peragendum hoc sacramentum, altare sanctificatum. Propter quod etiam numquam ecclesia sine altari consecratur: tamen sine ecclesia quandoque consecratur altare cum reliquijs Sanctorum, quorum vita abscondita est cum Christo in Deo.

De conf. d. 1. c. Missarum. Vnde in eadem distinctione legitur *, Placuit ut altaria, in quibus nullum corpus, aut reliquie Martyris

Ead. d. 1. de conf. c. 28. Concedimus, ex conc. Triburiensi.

De conf. d. 1. c. Placuit.

conditæ probantur, ab Episcopis, qui eisdem locis præsent, si fieri potest, evertantur.

Ad tertium dicendum, quòd ecclesia, & altare, & alia huiusmodi inanimata, consecrantur, non quia sint gratiæ susceptiua, sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem, per quam apta redduntur diuino cultui: vt scilicet homines deuotionem quamdam exinde percipiant, vt sint paratiores ad diuina, nisi hoc propter reuerentiam impediatur. Vnde & secundi Machabæorum tertio dicitur, Verè Dei virtus quædam est in loco: nam ipse qui habet in cælis habitationem, visitor & adiutor est loci illius. Et inde est, quòd huiusmodi ante consecrationem emundantur & exorcizantur: vt exinde virtus inimici pellatur. Et eadem ratione ecclesiæ, quæ sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint, reconcilianur: quia per peccatum ibi commissum, apparet ibi aliqua operatio inimici. Propter quod etiam in eadem distinctione legitur *, Ecclesias Ariano-
rum vbicumque inueneritis catholicas, eas diuinis precibus & operibus absque vlla mora consecrate. Vnde & quidam probabiliter dicunt, quòd per ingressum ecclesiæ consecratæ homo consequitur remissionem peccatorum venialium, sicut & per aspersionem aquæ benedictæ: inducentes quod in Psalmo 84. dicitur, Benedixisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ. Et ideò propter virtutem, quæ ex consecratione ecclesiæ acquiritur, consecratio ecclesiæ non iteratur. Vnde in eadem distinctione ex concilio Nicæno legitur *, Ec-
clesijs semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiusque semine pollutæ fuerint: quia sicut infans à qualicumque sacerdote in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus, est iterum consecrandus, nisi propter cas-

*De consec.
d. 1. c. ec-
clesia A-
rianorū.*

*De consec.
d. 1. c. 18.
eccles. se-
mel, ex
conc. Ni-
cæno 2.*

causas, quas superius nominauimus: si tamen fidem sanctæ Trinitatis tenuerint qui consecrauerunt, alloquin qui sunt extra ecclesiam, consecrare non possunt. Sed sicut in eadem distinctione legitur*, Ecclesiæ vel altaria quæ ambigua sunt de consecratione, consecrentur. Propter hoc etiam, quod aliquam spiritualem virtutem adipiscuntur per consecrationem, in eadem distinctione statutum legitur*, Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus iungi, nisi ad aliam ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in Monasterio fratribus: in laicorum autem opera non debent admitti. Et ibidem legitur*, Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur: cineres quoque eorum in baptisterio inferantur, aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

*De conf.
d. 1. c. ec-
clesia vel
altari.
c. 36. Li-
gna eccl.*

*De conf.
d. 1. c. 30.
altaris
palla.*

Ad quartum dicendum, quod quia consecratio altaris representat sanctitatem Christi, consecratio verò domus sanctitatem totius ecclesiæ: ideo conuenientius recolitur cum sanctitate & solemnitate consecratio Ecclesiæ vel altaris, quam aliorum quæ consecrantur. Propter quod etiam octo diebus solemnitas dedicationis agitur, ad significandam beatam resurrectionem Christi & membrorum ecclesiæ. Nec est opus solius hominis consecratio ecclesiæ & altaris, cum habeat spiritualem virtutem. Vnde de consecratione dist. eadem dicitur*, Solemnitates dedicationum Ecclesiarum per singulos annos solemniter sunt celebrandæ. Quod autem octo diebus encaenia sint celebranda, in lib. Reg. perfecta dedicatione templi, reperies, scilicet 3. Reg. 8.

*De conf.
d. 1. c. so-
lemnitates.*

*De conf.
d. 1. c. 19.
Altaria.*

Ad quintum dicendum, quod sicut legitur de consecratione* dist. prima, Altaria, si non fuerint lapidea, Chrismatis vnctione non consecrentur. Quod quidem competit, & significationi huius sacramenti: tum quia altare significat Christum. Dicitur autem 1. Corint. 10. Petra autem erat Christus: tum
etiam

etiam quia corpus Christi in sepulchro lapideo fuit reconditum. Competit etiam quo ad vsum sacramenti. Lapis enim & solidus est, & de facili potest inueniri vbique: quod non erat necessarium in veteri lege, vbi fiebat in vno loco altare. Quod autem mandatur altare fieri de terra, vel de lapidibus infectis, fuit ad idololatriam remouendam.

Ad sextum dicendum, quod sicut in distinct. eadem dicitur cap. Vasa*, quondam sacerdotes non aureis, sed ligneis calicibus utebantur: Zepherinus autem Papa, patenis vitreis missam celebrari constituit: deinde Urbanus omnia fecit argentea. Postmodum autem statutum est, vt calix Domini cum patena, siue ex auro omnino, siue ex argento fiat, vel saltem stanneus calix habeatur. De ære autem, aut ex aurichalco non fiat: quia hoc vini virtute æruginem parit, pariterq; vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo, seu vitreo calice præsumat missam cantare: quia scilicet lignum porosum est, & sanguis consecratus in eo remaneret; vitrum autem fragile est, & posset fractionis periculum imminere: & eadem ratio est de lapide. Et ideo propter reuerentiam sacramenti statutum est, vt ex prædictis materijs calix fiat.

Ad septimum dicendum, quod vbi potuit sine periculo fieri, Ecclesia statuit circa hoc sacramentum id quod expressius representat passionem Christi. Non erat autem tantum periculum circa corpus, quod ponitur in corporali, sicut circa sanguinem, qui continetur in calice. Et ideo licet calix non fiat de petra: corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit inuolutum. Vnde in epistola Syluestri Papæ in eadem distinctione legitur*, Consulto omnium statuimus, vt sacrificium altaris non in serico panno aut intincto, quisquam celebrare missam præsumat: sed in panno lineo ab Episcopo consecrato, sicut corpus Christi in sindone linea & munda sepultum fuit. Competit etiam pannus lineus propter sui munditiam, ad significandam

*De conf.
d. 1. c. v. a
sa: in qui
bus habe
tur hoc
totum.*

*De conf.
d. 1. c. 44.
Cōsulto.*

conscientiæ puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus præparatur, ad significandam Christi passionem.

Ad octauum dicendum, quòd dispensatio sacramentorum pertinet ad ministros ecclesiæ: sed consecratio eorum est ab ipso Deo. Et ideò ministri ecclesiæ non habent aliquid statuere circa formam consecrationis, sed circa vsum Sacramenti, & modum celebrandi. Et ideò si sacerdos verba consecrationis proferat super materia debita, cum intentione consecrandi, absque omnibus prædictis, scilicet domo & altari, calice, & corporali consecratis, & cæteris huiusmodi per ecclesiam institutis: consecrat quidem in rei veritate corpus Christi, peccat tamen grauius, ritum ecclesiæ non seruans.

ARTIC. IV.

Utrum conuenienter ordinentur ea quæ circa hoc sacramentum dicuntur?

507

4. d. 1. q.

1. 2. 5. q.

1. ad 2.

et d. 8. in

expos. li.

et d. 13.

in expos.

li. princ.

et d. 15.

q. 4. a. 3.

q. 1. co. et

1. Tim. 2

de. 1. col.

2. in pr.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd inconuenienter ordinentur ea quæ circa hoc sacramentum dicuntur. Hoc enim sacramentum verbis Christi consecratur, vt Ambrosius dicit in lib. de Sacramento. Non ergo debent aliqua alia in hoc sacramento dici, quam verba Christi.

¶ 2 Præterea, Verba & facta Christi nobis per Euangelium innotescunt. Sed quædam dicuntur circa consecrationem huius sacramenti, quæ in Euangelij non ponuntur: non enim legitur in Euangelio quòd Christus in consecratione huius sacramenti, oculos ad cælum leuauerit. Similiter etiam in Euangelij dicitur, Accipite, & comedite: nec ponitur, omnes: cum in celebratione huius sacramenti dicitur, Eleuatis oculis in cælum. & iterum, Accipite & manducate ex hoc omnes. Inconuenienter ergo huiusmodi verba dicuntur in celebratione huius sacramenti.

¶ 3 Præterea, Omnia sacramenta ordinantur ad salutem fidelium. Sed in celebratione aliorum sa-

cra-

eramentorum non fit communis oratio pro salute
fidelium defunctorum. Ergo inconuenienter fit in
hoc sacramento.

¶ 4 Præterea, Baptismus dicitur specialiter fidei
sacramentum. Ea ergo quæ pertinent ad instructio-
nem fidei, magis debent circa baptismum tradi, quã
circa hoc sacramentum, sicut doctrina Apostolica
& Euangelica.

¶ 5 Præterea, In omni sacramento exigitur de-
uotio fidelium. Non ergo magis in hoc sacramen-
to, quã in alijs deberet excitari deuotio fidelium,
per laudes diuinas, & per admonitiones: puta, cum
dicitur, Sursum corda.

¶ 6 Præterea, Minister huius sacramenti est sa-
cerdos, vt dictum est *. Omnia ergo quæ in hoc sa-
cramento dicuntur, à sacerdote dici deberent, & non
quædam à ministris, quædam à choro.

q. 82. a. 1

¶ 7 Præterea, Hoc sacramentum per certitudinẽ
operatur virtus diuina. Superflue ergo sacerdos pe-
tit huius sacramenti perfectionem, cum dicit, Quam
oblationem tu Deus in omnibus, &c.

¶ 8 Præterea, Sacrificium nouæ legis multo est
excellentius, quam sacrificium antiquorum Patrum.
Inconuenienter ergo sacerdos petit, quod hoc sacri-
ficiu habeatur sicut sacrificium Abel, Abrahæ, &
Melchisedech.

¶ 9 Præterea, Corpus Christi, sicut non incipit
esse in hoc sacramento per loci mutationem (vt su-
pra dictum est *) ita etiam nec esse desinit. Incon-
uenienter ergo sacerdos petit, Iube hæc perferri per
manus sancti angeli tui in sublime altare tuum.

q. 72. a. 2

SED contra est, quod dicitur de Consecratione
dist. 1. Iacobus frater Domini secundum carnem,
cui primum credita est Hierosolymitana ecclesia,
& Basilius Cæsariensis Episcopus, ediderunt nobis
Missæ celebrationem. Ex quorum auctoritate patet
conuenienter singula circa hoc dici.

De conf.
d. 1. c. Iac-
obus fra-
ter Do-
mini.

RESPONDEO dicendum, quod quia in hoc

Et 2 sa-

sacramento totum mysterium nostræ salutis compre-
 henditur : ideò præ cæteris sacramentis cum maiori
 solemnitate agitur . Et quia scriptum est Eccle-
 siast. 4. Custodi pedem tuum ingrediens domum Do-
 mini. & Ecclesiast. 18. Ante orationem præpara ani-
 mam tuam : ideò ante celebrationem huius myste-
 rij, primo quidem præmittitur preparatio quædam,
 ad dignè agenda ea quæ sequuntur . Cuius præpara-
 tionis prima pars est laus diuina, quæ fit in introitu,
 secundum illud Psal. 49. Sacrificium laudis honorifi-
 cabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare
 Dei. Et sumitur hoc, vt pluries de Psalmis, vel
 saltem cum Psalmis cantatur : quia vt Dionysius di-
 cit * in tertio cap ecclesiastica hierarchiæ, Psalmi
 comprehendunt per modum laudis, quicquid in
 sacra Scriptura continetur. Secunda pars conti-
 net commemorationem præsentis miseriæ, dum
 misericordia petitur, dicendo, Kyrie eleison; ter
 quidem pro persona Patris; ter autem pro persona
 Filij, cum dicitur, Christe eleison; & ter pro per-
 sona Spiritus sancti, cum subditur, Kyrie eleison,
 contra triplicem miseriam, ignorantia, culpæ &
 pœnæ : vel ad significandum, quòd omnes persone
 sunt in se inuicem. Tertia autem pars commemo-
 rat cælestem gloriam, ad quam tendimus post
 præsentem vitam & miseriam, dicendo, Gloria
 in excelsis Deo, quæ cantatur in festis, in quibus
 commemoratur cælestis gloria; intermittitur au-
 tem in officijs luctuosis, quæ ad commemoratio-
 nem miseriæ pertinent. Quarta autem pars conti-
 net orationem, quam sacerdos pro populo facit,
 vt digni habeantur tantis mysterijs. Secundo au-
 tem præmittitur instructio fidelis populi : quia hoc
 sacramentum est mysterium fidei, vt supra habi-
 tum est *. Quæ quidem instructio dispositiue quid-
 em fit per doctrinam Prophetarum & Apostolo-
 rum, quæ in ecclesia legitur per Lectores & Sub-
 diaconos. Postquam lectionem cantatur à choro
 gra-

c. 3. eccl.
 hier. in-
 ter prin.
 & med.

278. a. 3

graduale, quod significat profectum vitæ; & alleluia, quod significat spiritualem exultationem; vel tractus in officijs luctuosus, qui significat spiritualem gemitum; hæc enim consequi debent in populo ex prædicta doctrina. Perfectè autem populus instruitur per doctrinam Christi in Euangelio contentam, quæ à summis ministris legitur, scilicet à Diaconibus. Et quia Christo credimus tamquam diuinæ veritati (secundum illud Ioan. octauo, Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?) lecto Euangelio, symbolum fidei cantatur, in quo populus ostendit, se per fidem Christi doctrinæ assentire. Cantatur autem hoc symbolum in festis, de quibus fit aliqua mentio in symbolo, sicut in festis Christi & beatæ Virginis & Apostolorum (qui hanc fidem fundauerunt) & alijs huiusmodi. Sic igitur populo preparato & instructo, consequenter acceditur ad celebrationem mysterij, quod quidem & offertur vt sacrificium, & consecratur, & sumitur vt sacramentum. Vnde primo peragitur oblatio, secundo consecratio materiz oblatæ, tertio eiusdem perceptio.

Circa oblationem verò duo aguntur, scilicet laus populi in canu offertorij: (per quod significatur læticia offerentium) & oratio sacerdotis, qui petit vt oblatio populi sit Deo accepta. Vnde & Paralipomena. 29. dixit David, Ego in simplicitate cordis mei latus obtuli vniuersa hæc; & populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria: & postea orat, dicens, Domine Deus custodi hanc voluntatē. Deinde circa consecrationē, quæ supernaturali virtute agitur, primo excitatur populus ad deuotionē in præfatione: vnde & monetur sursum corda habere ad Dominum. Et idē finita præfatione, populus deuotē laudat diuinitatem Christi, cum angelis, dicens, Sanctus, Sanctus, Sanctus; & humanitatem cum pueris, dicens, Benedictus qui venit. Deinde sacerdos secreto commemorat, primo

quidem, pro quibus hoc sacrificium offertur, scilicet pro vniuersali ecclesia, & pro his, qui in sublimitate sunt constituti, 1. Timoth. 2. & specialiter quosdam qui offerunt, vel pro quibus offertur. Secundo commemorat sanctos, quorum patrocinia implorat pro prædictis, cum dicit, Communicantes, & memoriam venerantes, &c. Tertio, petitionem concludit, cum dicit, Vt hæc oblatio sit illis, pro quibus offertur, salutaris. Deinde accedit ad ipsam consecrationem, in qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit, Quam oblationem tu Deus, &c. Secundo, consecrationem peragit per verba Saluatoris, cum dicit, Qui pridie, &c. Tertio, excusat præsumptionem per obedientiam ad mandatum Christi, cum dicit, Vnde & memores. Quarto, petit hoc sacrificium peractum, esse Deo acceptum, cum dicit, Supra quæ propitio, &c. Quinto petit huius sacrificij & sacramenti effectum. Primo quidem, quantum ad ipsos sumentes, cum dicit, Supplices te rogamus. Secundo, quantum ad mortuos, qui iam sumere non possunt, cum dicit, Memento etiam Domine, &c. Tertio, specialiter quantum ad ipsos sacerdotes offerentes, cum dicit, Nobis quoque peccatoribus, &c. Deinde agitur de perceptione sacramenti, & primo preparatur populus ad percipiendum. Primo quidem, per orationem communem totius populi (quæ est oratio Dominica, in qua petimus panem quotidianum nobis dari) & etiam priuatam, quam specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit, Libera nos quæsumus Domine, &c. Secundo, preparatur populus per pacem, quæ datur, dicendo, Agnus Dei. Est enim hoc sacramentum vnitatis & pacis, vt supra dictum est*. In missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur, non pro pace præsentis, sed pro requie mortuorum pax intermittitur. Deinde sequitur perceptio sacramenti, primo percipiente sacerdote, & postmodum alijs dante, quia vt Dionysius* dicit 3. cap. eccles. hier. ille, qui alijs diuina tradit, primo debet ipse particeps esse.

q. 79. a. 1
 c. 9. 73.
 ar. 4.
 c. 3. eccl.
 hier. non
 multum
 procul a
 p. n.

Vlti-

Vltimo autem tota missæ celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterij, (quod significat cantus post communionē) & sacerdote per orationem gratias offerente, sicut & Christus celebrata cæna cum discipulis, hymnum dixit, vt dicitur Matth. 26.

Ad primum ergo dicendum, quòd consecratio solis verbis Christi conficitur. Alia verò necesse est addere ad præparationem populi sumentis, sicut dictum est f.

*In corp.
initio.*

Ad secundum dicendum, quòd sicut dicitur Ioan. vlt. Multa sunt à Domino facta vel dicta, quæ Euangelistæ non scripserunt. Inter quæ fuit hoc, quòd Dominus in cæna oculos leuauit in cælum: quod tamen ecclesia ex traditione Apostolorum habuit. Rationabile enim videtur, vt qui in suscitatione Lazari (vt habetur Ioan. 11.) & in oratione, quam pro discipulis fecit, Ioan. 17. Oculos leuauit ad Patrem, in huius sacramenti institutione multo magis hoc fecerit, tamquam in re potiori. Quod autem dicitur, Manducate & comedite, non differt, quantum ad sensum: nec multum refert quid dicatur, præsertim cum verba illa non sint de forma, vt supra dictum est *. Quod autem additur, omnes, intelligitur in verbis Euangelij, licet non exprimat: quia ipse dixerat Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.

*q. 78. a. 3
et a. 1. ad
2. arg.*

Ad tertium dicendum, quòd eucharistia est sacramentum totius ecclesiasticæ vnitatis. Et idè specialiter in hoc sacramento magis, quam in alijs debet fieri mentio de omnibus, quæ pertinent ad salutem totius ecclesiæ.

Ad quartum dicendum, quòd instructio fidei est duplex. Vna quæ fit nouiter imbuendis, scilicet catechumenis: & talis instructio fit circa baptismum. Alia autem est instructio, qua instruitur fidelis populus, qui communicat huic mysterio: & talis instructio fit in hoc sacramento. Et tamen ab hac instructione

*De cons.
l. i. c. 64.
Episcop⁹.*

nō repelluntur etiam catechumeni & infideles. Vnde dicitur de consecr. distinct. 1. * Episcopus nullum prohibeat ingredi in ecclesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum, siue Iudæum, usque ad missam catechumenorum, in qua scilicet continetur instructio fidei.

*In lib. de
vra. Do-
min. non
multū re
motè an-
te fin.*

Ad quintum dicendum, quòd in hoc sacramento & maior deuotio requiritur, quàm in alijs sacramentis (propter hoc, quòd in hoc sacramento totus Christus continetur) & etiam communior; quia in hoc sacramento requiritur deuotio totius populi Christi, pro quo sacrificium offertur, & non solum percipientium sacramentum, sicut in alijs sacramentis. Et idèd, vt Cyprianus dicit *, Sacerdos præfatione præmissa parat fratrum mentes, dicendo, Sursum corda: vt dum respondet plebs, Habemus ad Dominum, admoneatur nihil aliud se, quàm Deum cogitare debere.

*In solut.
ad 3. ar-
gum. in
suo art.*

Ad sextum dicendum, quòd in hoc sacramento (sicut dictum est *) tanguntur ea, quæ pertinent ad totam ecclesiam. Et idèd quædam dicuntur à choro, quæ pertinent ad populum. Quorum quædam chorus totaliter prosequitur, quæ scilicet toti populo inspirantur. Quædam verò populus prosequitur, sacerdotè inchoante, qui personam Dei gerit, in signum, quòd talia peruenerunt ad populum ex reuelatione diuina, sicut fides & gloria caelestis. Et idèd sacerdos inchoat Symbolum fidei, & Gloria in excelsis Deo. Quædam verò dicuntur per ministros, sicut doctrina veteris, & noui Testamenti, in signum, quòd per ministros à Deo missos, est doctrina hæc populis annūtiata. Quædam verò sacerdos solus prosequitur, quæ scilicet ad proprium officium sacerdotis pertinet: vt scilicet dona & preces offerat pro populo, sicut dicitur Heb. 5. In his tamen quædam dicit publicè, scilicet quæ pertinent & ad sacerdotem, & ad populum, sicut sunt orationes communes. Quædam verò pertinent ad solum sacerdotem, sicut oblatio & con-

secra-

secratio: & idè quæ circa hæc sunt dicenda, occultè à sacerdote dicuntur. In vtrisque tamen excitat attentionem populi dicendo, Dominus vobiscum: & expectat assensum dicentium, Amen. Et idè etiam in his, quæ secretè dicuntur, publicè præmittit, Dominus vobiscum: & subiungit, Per omnia sæcula sæculorum. Vel secretè aliqua sacerdos dicit, in signum, quòd circa Christi passionem discipuli non nisi occultè constabantur Christum.

Ad septimum dicendum, quòd efficacia verborum sacramentalium impediri potest per intentionem sacerdotis. Nec tamen est inconueniens, quòd à Deo petamus id quod certissimè scimus ipsum facturum, sicut Christus Ioannis decimosextimo petijt suam clarificationem. Non tamen videtur ibi sacerdos orare, vt consecratio impleatur, sed vt nobis fiat fructuosa. Vnde signanter dicit, Vt nobis corpus & sanguis fiat. Et hoc significant verba, quæ præmittit dicens, Hanc oblationem facere digneris benedictam, secundum * Augustinum, id est, per quam benedicamur, scilicet per gratiam: ascriptam, id est, per quam in cælo ascribamur: ratam, id est, per quam de visceribus Christi esse censeamur: rationabilem, id est, per quam à bestiali sensu exuamur: acceptabilem, vt qui nobis ipsi displicemus, per hanc acceptabiles eius vnico filio simus.

Ad octauum dicendum, quòd licet hoc sacramentum ex seipso præferatur omnibus antiquis sacrificijs: tamen sacrificia antiquorum fuerunt Deo acceptissima ex eorum deuotione. Petit ergo sacerdos, vt sic hoc sacrificium acceptetur à Deo ex deuotione offerentium, sicut illa accepta fuerunt Deo.

Ad nonum dicendum, quòd sacerdos non petit neque quòd species sacramentales deferantur in cælum, neque corpus Christi verum, quod ibi esse non definit. Sed petit hoc pro corpore mystico (quod scilicet in hoc sacramento significatur) vt scilicet

ora-

*de cõf. d.
2. ca 72.
Verũ sub,
à med.*

orationes sacerdotis, & populi, angelus assistens diuinis mysterijs, Deo representet: secundum illud Apocalyps. octauo, Ascendit fumus incensorum de oblationibus sanctorum de manu angeli. Sublime autem altare Dei dicitur vel ipsa ecclesia triumphans, in quam transferri petimus, vel ipse Deus, cuius participationem petimus: de hoc enim altari dicitur Exodi vigesimo, Non ascendes ad altare meum per gradus; id est, in trinitate gradus non facies. Vel per angelum intelligitur ipse Christus, qui est magni consilij angelus, qui corpus suum mysticum Deo patri coniungit, & ecclesie triumphanti. Et propter hoc etiam missa nominatur: quia per Angelum, sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per sacerdotem: vel quia Christus est hostia nobis missa à Deo. Vnde & in fine missæ diaconus in festiuis diebus populum licentiat, dicens, Ite, missa est, scilicet hostia ad Deum per Angelum: vt scilicet sit Deo accepta.

ARTIC. V.

Utrum ea, quæ in celebratione huius sacramenti aguntur, sint conuenientia?

508

4 sent. d.
12. exp.
lit. et op.
65. c. 5. opus.
66. per totū.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod ea quæ in celebratione huius sacramenti aguntur, non sint conuenientia. Hoc enim sacramentum ad nouum testamentum pertinet, vt ex forma ipsius apparet. In nouo autem testamento non sunt obseruanda caremonia veteris testamenti, ad quas pertinebat, quod sacerdos, & ministri aqua lauabantur, quando accedebant ad offerendum: legitur enim Exodi trigesimo, Lauabunt Aaron & filij eius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij, & quando accessuri sunt ad altare. Non est ergo conueniens, quod sacerdos lauet manus suas inter missarum solemnias.

¶ 2 Præterea, Ibidem Dominus mandauit, quod Aaron adoleret incensum suauè fragrans super altare, quod erat ante propitiatorium. Quod etiam pertinet.

tinebat ad caremonias veteris testamenti. Inconuenienter ergo in missa sacerdos thurificatione vtiur.

¶ 3 Præterea, Ea quæ in sacramentis ecclesiæ aguntur, non sunt iteranda. Inconuenienter igitur sacerdos multoties iterat cruce signationes super hoc sacramentum.

¶ 4 Præterea, Apost. dicit Hebr. 7. Sine vlla contradictione, quod minus est, à maiori benedicitur. Sed Christus qui est in hoc sacramento, post consecrationem est multo maior sacerdote. Inconuenienter igitur sacerdos post consecrationem benedicit hoc sacramentum, cruce signando.

¶ 5 Præterea, In sacramento ecclesiæ nihil debet fieri, quod ridiculosum videatur. Videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur, quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus iungit, digitos complicat, & seipsum * inclinat. Ergo hæc non debent fieri in hoc sacramento.

Al. incuruat.

¶ 6 Præterea, Ridiculosum etiam videtur, quod sacerdos multoties se ad populum vertat, & multoties populum salutet. Non ergo debent hæc fieri in celebratione huius sacramenti.

¶ 7 Præterea, Apost. 1. Cor. 1. pro inconuenienti habet, quod Christus diuisus sit. Sed post consecrationem Christus est in hoc sacramento. Inconuenienter ergo hostia frangitur à sacerdote.

¶ 8 Præterea, Ea quæ in hoc sacramento aguntur passionem Christi representant. Sed in passione Christi corpus fuit diuisum in locis quinque vulnerum. Ergo corpus Christi in quinque partes frangi deberet, magis quàm in tres.

¶ 9 Præterea, Totum corpus Christi in hoc sacramento seorsum consecratur à sanguine. Inconuenienter ergo vna pars eius sanguini miscetur.

¶ 10 Præterea, Sicut corpus Christi proponitur in hoc sacramento vt cibus, ita & sanguis Christi vt potus. Sed sumptioni corporis Christi non adiungitur in celebratione missæ alius corporalis cibus. In-

conuenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis Christi vinum non consecratum sumit.

¶ 11 Præterea, Veritas debet respondere figuræ. Sed de agno paschali, qui fuit figura huius sacramenti, mandatur, quod non remaneret ex eo quicquam vsque mane. Inconuenienter igitur hostiæ consecratæ reseruantur, & non statim sumuntur.

¶ 12 Præterea, Sacerdos pluraliter loquitur audientibus, cum dicit, Dominus vobiscum, & Gratias agamus. Sed inconueniens videtur pluraliter loqui vni soli & maxime minori. Ergo inconueniens videtur quod sacerdos vno tantum ministro præsentem, celebret missam. Sic igitur videtur, quod inconuenienter aliqua agantur in celebratione huius sacramenti.

SED in contrarium est ecclesiæ consuetudo, quæ errare non potest: utpote Spiritu sancto instructa.

2. 60. a. 5.
¶ 6.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est *) in sacramentis dupliciter aliquid significatur, scilicet verbis & factis, ad hoc quod sit perfectior significatio. Significantur autem verbis, in celebratione huius sacramenti, quædam pertinentia ad passionem Christi, quæ repræsentatur in hoc sacramento; vel etiam ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sacramento: & quædam pertinentia ad usum huius sacramenti, qui debet esse cum deuotione & reuerentia. Et idem in celebratione huius mysterij quædam aguntur ad repræsentandam passionem Christi, vel etiam dispositionem corporis mystici: & quædam aguntur pertinentia ad deuotionem, & reuerentiam huius sacramenti.

De manuum et digitorum ablus.

2. 3. eccle.
hic. a me. illius.

Ad primum ergo dicendum, quod ablutio manuum fit in celebratione missæ, propter reuerentiam huius sacramenti. Et hoc dupliciter. Primo quidem, quia aliqua pretiosa tractare non consueuimus, nisi manibus ablutis. vnde indecens videtur, quod ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter inquinatis. Secundo, propter significationem: quia, ut Dion. dicit 3. eccle. * hier. extremæ

atque ablutio significat emundationem etiam à minimis peccatis, secundum illud Joann. 13. Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet. Et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc sacramentum. Quod etiam significatur per confessionem, quæ fit ante introitum missæ. Et hoc idem significabat ablutio sacerdotum in veteri lege: ut ibidem Dion.* dicit. Nec tamen ecclesia hoc seruat tanquam ceremoniale veteris legis præceptum, sed quasi ab ecclesia institutum, sicut quiddam secundum se conueniens. Et ideo non eodem modo obseruatur, sicut tunc: præmittitur enim pedum ablutio, & seruatur ablutio manuum, quæ potest fieri magis in promptu, & quæ sufficit ad significandam perfectam mundationem. Cum enim manus sit organum organorum (ut dicitur 3. de anima *) omnia opera attribuuntur manibus: unde in Psal. 23. dicitur, Lauabo inter innocentes manus meas.

Ibid.

te. 38. e. 2

Ad secundum dicendum, quod etiam thurificatione non vimur quasi ceremoniali præcepto legis, sed sicut ecclesiæ statuto. Unde non eodem modo vtimur, sicut in lege veteri erat statutum. Pertinet autem ad duo. Primo quidem, ad reuerentiam huius sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, si quid corporaliter prauis odoris in loco fuerit, quod posset prouocare horrorem. Secundo, pertinet ad representandum effectum gratiæ, quæ sicut bono odore Christus plenus fuit (secundum illud Gene. 27. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni,) & à Christo deriuatur ad fideles, officio ministrorum: secundum illud 2. Cor. 2. Odorem notitiæ suæ spargit per nos in omni loco. Et ideo vndique thurificatio altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.

De thurificatione.

Ad tertium dicendum, quod sacerdos in celebratione missæ vtitur crucelignatione, ad exprimendam passionem Christi, quæ ad crucem est terminata. Est autem passio Christi quibusdam quasi gradibus

De crucis varia in missa significatio.

bus perfecta . Nam primo fuit Christi traditio , quæ facta est à Deo, Iuda, & Iudæis: quod significat trina cruce signatio, super illa verba, Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Secundo, fuit Christi venditio: est autem venditus sacerdotibus, Scribis, & Phariseis. Ad quod significandum fit iterum trina cruce signatio super illa, Benedictam, ascriptam, ratam. Vel ad ostendendum pretium venditionis, scilicet triginta denarios. Additur autem & duplex crux super illa verba, Ut nobis corpus & sanguis, &c. ad designandam personam Iudæ venditoris, & Christi venditi. Tertio autem, fuit præsignatio passionis Christi facta in cœna. Ad quod designandum fiunt tertio duæ cruces, vna in consecratione corporis, alia in consecratione sanguinis: vbi utrobique dicitur, Benedixit. Quarto autem, fuit ipsa passio Christi. Vnde ad representandum quinque plagas Christi, fit quarto quintuplex cruce signatio super illa verba, Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitæ æternæ, & calicem salutis perpetuæ. Quinto representatur extensio corporis, & effusio sanguinis, & fructus passionis per trinam cruce signationem, quæ fit super illis verbis, Corpus & sanguinem sumpserimus, omni benedictione, &c. Sexto representatur triplex oratio, quam fecit in cruce. Vnam pro persecutoribus, cum dixit, Pater ignosce illis. Secundam pro liberatione à morte, cum dixit, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tertia pertinet ad adeptionem gloriæ, cum dixit, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et ad hoc significandum fit trina cruce signatio super illa verba, sanctificas, viuificas, benedicis, &c. Septimo representantur tres horæ, quibus pependit in cruce, scilicet à sexta vsque ad horam nonam. Et ad hoc significandum fit iterum trina cruce signatio ad illa verba, Per ipsum, & cum ipso, & in ipso. Octavo autem, representatur separatio animæ à corpore per duas cruces subsequenter extra calicem factas. Nouo

autem, repræsentatur resurrectio tertia die facta, per tres cruces, quæ fiunt ad illa verba, Pax Domini sit semper vobiscum. Potest autem breuius dici, quod consecratio huius sacramenti, & acceptatio huius sacrificij, & fructus ipsius procedit ex virtute crucis Christi. Et ideò vbiqumque fit mentio de aliquo horum, sacerdos cruce signatione vtitur.

Ad quartum dicendum, quod sacerdos post consecrationem non vtitur cruce signatione ad benedicendum, & consecrandum, sed solum ad commemorandam virtutem crucis, & modum passionis Christi: vt ex dictis patet *

*in solus.
præced.*

Ad quintum dicendum, quod ea quæ sacerdos in missa facit, non sunt ridiculosæ gestulationes: fiunt enim ad aliquid repræsentandum. Quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorum Christi in cruce. Leuat etiã manus orando, ad designandum quod oratio eius dirigitur pro populo ad Deum: secundum illud Thren. 3. Leuamus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos. & Exo. 17. dicitur, quod cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel. Quod autem manus interdum iungit, & se inclinat, est suppliciter, & humiliter orantis, & designat humilitatem & obedientiam Christi, ex qua passus est. Digitos autem iungit post consecrationem, scilicet pollicem cum indice, quibus corpus Christi consecratum tetigerat, vt si qua particula digitis adhæserit, non dispergatur: quod pertinet ad reuerentiam sacramenti.

Ad sextum dicendum, quod quinquies se sacerdos vertit ad populum, ad significandum quod Dominus die resurrectionis quinquies se manifestauit: vt supra dictum * est in tractatu de resurrectione Christi. Salutat autẽ septies populũ, scilicet quinque vicibus, quibus se conuertit ad populum: & bis quando se non conuertit (scilicet cum ante præfationem dicit, Dominus vobiscum, & cum dicit, Pax Domini sit semper vobiscum) ad designandam septiformem

*q. 55. a. 3
arg. 3.*

mem

mem gratiam Spiritus sancti. Episcopus autem celebrans in festis, in prima salutatione dicit, Pax vobis: quod post resurrectionem discipulis dixit Dominus, cuius personam repræsentat præcipue episcopus.

Ad septimum dicendum, quod fractio hostiæ tria significat. Primo quidem ipsam diuisionem corporis Christi, quæ facta est in passione. Secundo distinctionem corporis mystici, secundum diuersos status. Tertio, distributionem gratiarum procedentium ex passione Christi, vt Dionysius * dicit 3. cap. ecclesiast. hierarchia. Vnde talis fractio non inducit diuisionem Christi.

2. a medio.

Ad octauum dicendum, quod sicut Sergius Papa dicit * (& habetur de consecratione distinct. 2.) triforme est corpus Domini. Pars oblata in calicem missæ, corpus Christi quod iam resurrexit, monstrat; scilicet ipsum Christum, & beatam Virginem, vel si qui alij sancti cum corporibus iam sunt in gloria. Pars comesta, ambulans adhuc super terram, quia scilicet viuentes in terra, sacramento * viuunt, & passionibus conteruntur, sicut & panis comestus conteritur dentibus. Pars in altari vsque ad finem missæ remanens, est corpus in sepulchro: quia vsque in finem seculi, corpora sanctorum in sepulchris erunt: quorum tamen animæ sunt vel in purgatorio, vel in celo. Hic tamen ritus non seruetur modo, vt scilicet vna pars seruetur vsque in finem missæ, propter periculum. Manet tamen eadem significatio partium: quam quidam metricè expresserunt dicentes,

Alias, quæ viuunt.

*Hostia diuiditur in partes, inter beatos
Plene, sicca notat viuos, seruata sepultos.*
Quidam tamen dicunt, quod pars in calicem missæ, significat eos qui viuunt in hoc mundo: pars autem extra calicem seruata, significat plene beatos, scilicet quantum ad animam & corpus: pars autem comesta, significat cæteros.

Ad nonum dicendum, quod per calicem duo possunt significari. Vno modo ipsa passio Christi, quæ

qua representatur in hoc sacramento. Et secundum hoc per partem in calicem missam, significantur illi, qui adhuc sunt participes passionum Christi. Alio modo potest significari fructus beata, quæ etiam in hoc sacramento præfiguratur. Et ideo illi, quorum corpora iam sunt in plena beatitudine, significantur per partem in calicem missam. Et est notandum, quod pars in calicem missa, non debet populo dari in supplementum communionis: quia panem intinctum non portexit Christus, nisi iudæ proditori.

Ad decimum dicendum, quod vinum ratione suæ humilitatis est ablutivum. Et ideo sumitur post susceptionem huius sacramenti, ad abluendum os, ne aliqua reliquæ remaneant: quod pertinet ad reverentiam sacramenti. Unde extra de celebratione missarum, cap. ex parte, Semper sacerdos vino os perfundere debet, postquam totum percepit eucharistiæ sacramentum, nisi eodem die aliam missam debuerit celebrare: ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret. Et eadem ratione perfundit vino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.

Ad undecimum dicendum est, quod veritas quantum ad aliquid debet respondere figuræ: quia scilicet non debet pars hostiæ consecratæ, de qua sacerdos & ministri, vel etiam populus communicat, in crastinum reservari. Unde ut habetur de consecr. * distinctio. 2. Clemens Papa statuit, quod tanta holocausta in altari offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastinum non referentur, sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur. Quia tamen hoc sacramentum quotidie sumendum est (non autem agnus Paschalis quotidie sumebatur) ideo oportet alias hostias consecratas pro infirmis conservare. Unde in eadem distinctio * legi-
gitur, Presbyter eucharistiam semper habeat paratam, ut quando quis infirmatus fuerit, statim eum commu-
nicet, ne sine communione moriatur.

*in decr. l.
3. tit. 41.
c. ex par-
te & ass.
6. 5.*

*de cõf. d.
2. c. trib.
gradibus*

*de cõf. d.
2. c. pres-
byter.*

de cōf. d.
2. c. Hoc
quoq; sta-
tutum est.

Ad duodecimum dicendum, quod in solemnī cele-
bratione missæ, plures debent adesse. Vnde Soter
Papa * dicit, ut habetur de consecr. distinct. 2. Hoc
quoque statutum est, ut nullus presbyterorum, mis-
sarum solemnīa celebrare præsumat, nisi duobus præ-
sentibus, sibi que respondentibus, ipse tertius habea-
tur: quia cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vo-
biscum: & illud in secretis, Orate pro me, apertissime
conuenit, ut ipsius respondeatur salutationi. Vnde &
ad maiorem solemnītatem ibidem statutum legitur,
quod Episcopus, cum pluribus, missarum solemnīa
peragat. In missis tamen priuatis sufficit vnum habe-
re ministrum, qui gerit personā totius populi catho-
lici, ex cuius persona sacerdoti pluraliter responderet.

ARTIC. VI.

*Utrum possit sufficienter occurrī defectibus circa cele-
bratio em huius sacramenti occurrentibus,*

509
4. d. 13. §
expol. lit.

statuta ecclesia obseruando?

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod non pos-
sit sufficienter occurrī defectibus, qui circa ce-
lebrationem huius sacramenti occurrunt, statuta ec-
clesiæ obseruando. Contingit enim quandoque
sacerdos, ante consecrationem vel post, moritur, vel
alienatur, vel aliqua alia infirmitate impeditur, ne
sacramentum sumere possit, & missam perficere. Er-
go videtur, quod non possit impleri statutum eccle-
siæ, quo præcipitur quod, sacerdos consecrans, suo
sacrificio communicet.

¶ 2 Præterea, Contingit quandoque quod sacer-
dos ante consecrationem vel post, recolit se aliquid
comedisse vel bibisse, vel etiam alicui peccato mor-
tali subiacere, vel etiā excoicationi, cuius prius me-
moriā nō habebat. Necesse est ergo, quod ille qui est
in tali articulo constitutus, peccet mortaliter, contra
statutum ecclesiæ faciens, siue sumat, siue non sumat.
¶ 3 Præterea, Contingit quandoque, quod in ca-
licem musca vel aranea, vel aliquod animal veneno-
sum cadit post consecrationem, vel etiam cognoscit

sacer-

sacerdos calici venenum esse immissum ab aliquo maleuolo, causa occidendi ipsum. In quo casu si sumat, videtur mortaliter peccare, se occidendo, vel Deum tentando: similiter si non sumat peccat, contra statutum Ecclesie faciens. Ergo videtur esse perplexus & subiectus necessitati peccandi, quod est inconueniens.

¶ 4 Præterea, Contingit quandoque, quod per negligentiam ministri, aut aqua non ponitur in calice, aut etiam nec vinum: & hoc sacerdos aduertit. Ergo in hoc etiã casu videtur esse perplexus, siue sumat corpus, siue sanguine (quasi imperfectum faciens * sacramentum) siue non sumat nec corpus nec sanguinem.

al. sacrificium.

¶ 5 Præterea, Contingit quandoque, quod sacerdos non recollit se dixisse verba consecrationis, vel etiam alia, quæ in celebratione huius sacramenti dicuntur. Videtur ergo peccare in hoc casu, siue reitet verba super eandem materiam, quæ forte iam dixerat, siue utatur pane & vino non consecratis, quasi consecratis.

¶ 6 Præterea, Contingit quandoque propter frigus, quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, siue ante fractionem, siue post. In hoc ergo casu non poterit sacerdos ritum ecclesie implere, vel de ipsa fractione, vel etiam de hoc, quod sola tertia pars mittatur in calicem.

¶ 7 Præterea, Contingit quandoque, quod per negligentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur, vel etiam quod sacerdos sacramentum sumptum vomit, aut etiam quod hostiæ consecrata tamdiu conferuantur, vt putrescant, vel etiam à muribus corrodantur, vel etiam qualitercumque perdantur. In quibus casibus non videtur posse huic sacramento debita reuerentia exhiberi, secundum Ecclesie statuta. Non videtur ergo, quod his defectibus seu periculis occurrì possit, saluis ecclesie statutis.

SED contra est, quod sicut Deus, ita ecclesia non præcipit aliquid impossibile.

RESPONDEO dicendum, quòd periculis seu defectibus circa hoc sacramentum contingentibus dupliciter potest occurrì. Vno modo præueniendo, ne scilicet periculum accidat. Alio modo subsequendo, ut scilicet id quòd accidit, emendetur, vel adhibendo remedium, v[el] saltè[m] per penitentiam eius, qui negligenter egit circa hoc sacramentum.

Ad primum ergo dicendum, quòd si sacerdos morte aut infirmitate graui occupetur ante consecrationem corporis & sanguinis Domini, non oportet ut per alium suppleatur. Si vero incepra consecratione hoc acciderit, (puta consecrato corpore ante consecrationem sanguinis, vel etiam consecrato utroque) debet missæ celebritas per alium expleri. Vnde (ut habetur in decretis 7. q. 1. c. nihil) in Toletano Concilio legitur *, Censuimus conuenire, ut cum à sacerdotibus missarum tempore mysteria sacra consecrantur, si aegritudinis accidat cuiuslibet euentus, quo cœptum nequeat expleri mysterium: sit liberum Episcopo vel presbytero alteri, consecrationem exequi incepti officij. Non enim aliud competit ad supplementum iniuriæ mysterijs, quam ut aut incipientis aut subsequētis benedictione sint cōpleta sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfecto ordine compleantur. Cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil contrarium diuersitas personarum format, ubi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Ne tamen quod natura languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur, nullus absque prouenientis molestiæ minister vel sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hoc temerarie præsumserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

Ad secundum dicendum, quòd ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud, quòd habet minus de periculo. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est, quòd est contra perfectionem huius sacramenti, quia hoc est immane sacrilegium.

Minus

*cōc. 7. To-
le c. an. 1
vel 2. se-
cundū di-
uersos co-
dices, &
habetur
7. q. 1. c.
nihil.*

Minus autem est illud, quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo si sacerdos post consecrationem incepram recorder se aliquid comedisse vel bibisse, nihilominus debet perficere sacrificium, & sumere sacramentum. Similiter si recorder se peccatum aliquod commisisse, debet penitere cum proposito confitendi & satisfaciendi: & sic non indigne, sed fructuose sumere sacramentum. Et eadem ratio est si inemerit se excommunicationi cuiuscunque subiacere. Debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi: & sic per inuisibilem Pontificem Jesum absolute consequetur, quantum ad hunc actum, quod peragat diuina mysteria. Si vero ante consecrationem alicuius predictorum sit memor, tutius reputarem, maxime in casu manducationis & excommunicationis, quod missam incepram desereret, nisi graue scandalum timeretur.

Ad tertium dicendum, quod si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immisum, debet effundi, & abluto calice, denuo aliud vinum poni consecrandum. Si vero aliquid horum post consecrationem acciderit, debet animal caute capi, & diligenter lauari & comburi, & ablutio cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero venenum ibi esse deprehenderit immisum, nullo modo debet sumere, nec alij dare, ne calix vitæ vertatur in mortem: sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquis conseruari. Et ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.

Ad quartum dicendum, quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat aut vinum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere & consecrare. Si vero post consecrationis verba perceperit, quod aqua desit, debet nihilominus procedere: quia impositio aque

q. 74. a. 7 (vt supra dictum est *) non est de necessitate sacramenti. Debet tamen puniri ille ex cuius negligentia hoc contingit. Nullo autem modo debet aqua vino iam consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, vt supra dictum est *. Si vero percipiat post verba consecrationis, quod vinum non fuerit positum in calicem: si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis, debet deposita aqua, si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, & resumere a verbis consecrationis sanguinis. Si vero hoc perceperit post sumptionem corporis, aliam hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine. Quod ideo dico: quia si diceret sola verba consecrationis sanguinis, non seruaretur debitus ordo consecrandi: & sicut dicitur in predicto cap. Tolet. concilij, perfecta videri non possunt sacrificia, nisi perfecta ordine compleantur. Si vero inciperet a consecratione sanguinis, & repeteret omnia verba consequentia, non competeret nisi adesseret hostia consecrata, cum in illis verbis occurrant quedam dicenda & fienda non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus. Et debet in fine iterum sumere hostiam consecratam & sanguinem, non obstante etiam si prius sumperit aquam, quae erat in calice: quia praecipuum de perfectione vel de perceptione huius sacramenti, maioris est ponderis, quam praecipuum quod hoc sacramentum a ieiunis sumatur, vt supra dictum est *.

q. 77. a. 8 Ad quintum dicendum, quod licet sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum, quae dicere debuit, non tamen debet ex hoc mente perturbari: non enim qui multa dicit, recolat omnium, quae dixit: nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicti: sic enim aliquid efficitur memorabile. Vnde si aliquis attente cogitet illud quod dicit, non tamen cogitet se dicere illud, non multum postea recolit se dixisse. Sic enim fit aliquid obiectum memoriae, in quantum accipitur sub ratione praeteriti: sicut dicitur * in lib. de memoria. Si tamen sacerdoti probabili-

in Conc. Tolet. 7. can. 1. vel 2. secundum aliquos codices.

q. 80. a. 8 et q. 82. art. 4.

in lib. de memoria c. 1. to. 2. inter opera Arist.

liter

liter constet se aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo, quod propter hoc debeat resumere, immutando ordinem sacrificij: sed debet ulterius procedere. Si verò certificetur se omisisse aliquid eorum, quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet formas consecrationis: cum forma cōsecrationis sit de necessitate sacramēti, sicut & materia, idem videtur faciendum quod dictum est in defectu materiæ; vt scilicet resumatur à forma consecrationis, & cætera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificij.

*in sol. ad
4. arg. hic
in isto a.*

Ad sextum dicendum, quod fractio hostiæ consecrata, & quod vna sola pars mittatur in calicē, respicit corpus mysticum, sicut admixtio aquæ significat populum. Et ideo horum prætermisio non facit imperfectionem sacrificij, vt propter hoc sit necesse aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramēti.

Ad septimum dicendum, quod (sicut legitur de consec. distinct. 2. ex decreto Pij Papæ*) si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in tabulā, quæ terræ adhæret, lingua labetur, & tabula radetur. Si vero non fuerit tabula, terra radetur & igni consumetur, & cinis intra altare conderetur, & sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si autem super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillā, & tribus diebus pœniteat. Si super linteū altaris, & ad aliud stilla peruenierit, quatuor diebus pœniteat. Si vsque ad tertium, nouem diebus pœniteat. Si vsque ad quartū, viginti diebus pœniteat: & linteamina quæ stilla tetigerit, tribus vicibus lauet, minister calice subtus posito; & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur: possit etiā sumi in porum à ministro, nisi propter abominationem dimitteretur. Quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt & comburunt; & cinerem in altari vel sacrario reponunt. Subditur autem ibidem ex pœnitentiā Bedæ* presbyteri, Si quis per ebrietatem vel voracitatem Eucharistiam euomuerit, quadraginta diebus pœniteat, si

*de cōf. d.
2. si per
negligentiam.*

*ead. d. 2.
c. si quis
per ebrietatem.*

Gg 4 laicus

laicus est; clerici vel monachi seu diaconi & presbyteri, septuaginta diebus pœniteant; Episcopus, nonaginta. Si autem infirmitatis causa euomuerint, septem diebus pœniteant. Et in eadem dist. legitur ex Concil. Arelat. † Qui non bene custodierit * sacramentum, & mus vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdidit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus pœniteat. Et eadē pœnitentia videtur dignus sacerdos, per cuius negligentiam hostiæ consecratæ putrescunt. Prædictis autē diebus debet pœnitens ieiunare, & a communione cessare. Pensatis tamen conditionibus negotij, & personæ potest minui vel addi ad pœnitentiã p̄dictã. Hoc tamen obseruandum est, quod ubicumque species integræ inueniuntur, sunt reuerenter conferuandæ, vel etiam sumendæ: quia manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, vt supra dictum est *. Ea vero, in quibus inueniuntur, si commode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacratio recondito: sicut de rasura tabulæ dictum est *.

QVÆST. LXXXIV.

De sacramento pœnitentiæ, in decem articulos diuisa.

Consequenter considerandum est de sacramento pœnitentiæ. Circa q̄ primo considerandum est de ipsa pœnitentia. Secundo, de effectu ipsius. Tertio, de partibus eius. Quarto, de suscipientibus hoc sacramento. Quinto, de potestate ministrorum, quæ ad clauis pertinet. Sexto, de solēnitare huius sacramenti.

¶ Circa primum duo consideranda sunt. Primo de pœnitentia, secundum quod est sacramentum. Secundo, de pœnitentia, secundum quod est virtus.

Circa primum queruntur decem.

- ¶ Primo, vtrum pœnitentia sit sacramentum?
- ¶ Secundo, de propria materia eius.
- ¶ Tertio, de forma ipsius.
- ¶ Quarto, vtrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum?

¶ Quinto

*e. ad. d. 2.
c. qui bene
no. cu-
stodierit.
* al. sacri-
ficium.*

*q. 77. a. 5
et locis
ibi cita-
tis.
in istius
sol. prin.*